

RIJKSUNIVERSITEIT GRONINGEN

**VERANTWOORDELIJKHEID EN AANSPRAKELIJKHEID
IN HET STAATSRECHT**

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van het doctoraat in de
Rechtsgeleerdheid
aan de Rijksuniversiteit Groningen
op gezag van de
Rector Magnificus, dr. F. Zwarts,
in het openbaar te verdedigen op
donderdag 22 april 2004
om 14.45 uur

door

Johannes Lambertus Wilhelmus Broeksteeg

geboren op 6 april 1974
te Berghem

Kluwer – Deventer

§5	Vertrouwensregel	86
§6	Forum	97
§7	Subject	98
§8	Object	112
§9	Reikwijdte, autonomie en medebewind	117
§10	Conclusie	122

DEEL II

Hoofdstuk 4 Strafrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid 123

§1	Inleiding	123
§2	Het grondwettelijke en wettelijke kader	124
§3	Inhoud en functie van de verantwoordelijkheid	129
§4	Object	131
§5	Subject	138
§6	Procedure, te volgen door de Kroon en de Tweede Kamer	142
§7	Procedure forum privilegiatum	152
§8	Gebruik procedure	161
§9	Relatie tot de politieke verantwoordelijkheid: 355 en 356 Sr onder de loupe	166
§10	Strafrechtelijke vervolging van parlementariërs	169
§11	Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de Staat	172
§12	Conclusie	174

**Hoofdstuk 5 Strafrechtelijke aansprakelijkheid van
burgemeester en wethouders** 177

§1	Inleiding	177
§2	Integer bestuur	178
§3	Subject	180
§4	Object	182
§5	Proces, forum, toetsingscriteria en sanctie	184
§6	Enkele casus	186
§7	Verhouding tot de politieke verantwoordelijkheid	194
§8	Tuchtrecht	197
§9	Pikmeer: strafrechtelijke aansprakelijkheid van de gemeente	197
§10	Conclusie	201

DEEL III

Hoofdstuk 6	Comptabele ministeriële verantwoordelijkheid	203
§1	Inleiding	203
§2	Inhoud van de comptabele ministeriële verantwoordelijkheid	204
§3	Rekening en verantwoording	204
§4	Rechtmatigheid	208
§5	Bezwaar	209
§6	Indemniteitswet – I	211
§7	Goedkeuring Rijksrekening	214
§8	Decharge – I	215
§9	Forum	216
§10	Object	218
§11	Subject	220
§12	Een persoonlijke financiële aansprakelijkheid?	220
§13	Politieke sancties	225
§14	Decharge – II	228
§15	Indemniteitswet – II	231
§16	Civielrechtelijke aansprakelijkheid	232
§17	Conclusie	239
Hoofdstuk 7	Comptabele verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders	241
§1	Inleiding	241
§2	Inhoud van de comptabele verantwoordelijkheid	242
§3	De jaarrekening	243
§4	Rechtmatigheidsonderzoek	245
§5	Object	247
§6	Indemniteitsbesluit – I	252
§7	Decharge	253
§8	Subject	255
§9	Forum	256
§10	Sancties op de comptabele verantwoordelijkheid	259
§11	Indemniteitsbesluit – II	260
§12	Persoonlijke aansprakelijkheid	264
§13	Politieke sancties	288

§14	Indemniteit of aansprakelijkheid?	289
§15	Comptabele verantwoordelijkheid en strafrechtelijke aansprakelijkheid	291
§16	Civielrechtelijke aansprakelijkheid	292
§17	Verwerpen indemniteitsvoorstel	293
§18	Aansprakelijkheid van gemeenteraadsleden	294
§19	Conclusie	296

DEEL IV

Hoofdstuk 8 Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid in het staatsrecht: resumé en tussenbalans 299

§1	Inleiding	299
§2	Vergelijking kenmerken	300
§3	Matrix	307
§4	De functie van politieke verantwoordelijkheid	309
§5	Strafrechtelijke ministeriële verantwoordelijkheid	309
§6	Strafrechtelijke aansprakelijkheid van burgemeester en wethouders	312
§7	Comptabele ministeriële verantwoordelijkheid	314
§8	Comptabele verantwoordelijkheid van burgemeester en wethouders	316
§9	Conclusie	318

Hoofdstuk 9 Verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid in het staatsrecht 321

§1	Inleiding	321
§2	Aanvulling	322
§3	Overlap	322
§4	Concurrentie	324
§5	Leemte	325
§6	Vuistregels	326
§7	Vuistregel 1: Onderscheid de verschillende verantwoordelijkheden	326
§8	Vuistregel 2: Neem de functie van verantwoordelijkheden als uitgangspunt	332
§9	Vuistregel 3: Onderscheid de verschillende vormen van onrechtmatigheid	333
§10	Vuistregel 4: Onderscheid politiek-bestuurlijke en juridische aspecten	339

§11	Vuistregel 5: Politieke verantwoording dient zoveel mogelijk te worden afgelegd	347
§12	Vuistregel 6: Meer aandacht voor verantwoording in plaats van vertrouwen	352
§13	Vuistregel 7: Politieke verantwoording vóór strafrechtelijke aansprakelijkheid	359
§14	Vuistregel 8: Een volwaardige plek voor comptabele verantwoording	379
§15	Vuistregel 9: Onderscheid comptabele verantwoording en politieke verantwoording	384
§16	Vuistregel 10: Strafrechtelijke aansprakelijkheid na comptabele verantwoording	388
§17	Conclusie	391

Hoofdstuk 10 De casus-Peper: verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid in de praktijk 393

§1	Inleiding	393
§2	De casus	394
§3	Politieke verantwoording	396
§4	Comptabele verantwoording: rechtmatigheidsonderzoek	398
§5	Terugbetaling	407
§6	Strafrechtelijk onderzoek	409
§7	Tuchtrecht	412
§8	De casus-Peper in het staatsrecht	415
§9	De casus-Peper aan de hand van vuistregels	426
§10	Conclusie	432

Summary 435

Lijst van geraadpleegde literatuur 441

Lijst van geraadpleegde jurisprudentie en besluiten 455

Zakenregister 459